

Psicologia Cultural i de la Comunicació

Codi: 102564

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: José Luis Lalueza Sazatornil

Correu electrònic: joseluis.lalueza@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Joel Feliu Samuel Lajeunesse

Marisela Montenegro Martinez

Silvia Camps Orfila

Prerequisits

No s'estableixen prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura.

Objectius

Aquesta assignatura forma part tant de la Menció Anàlisi i Intervenció Psicosocial, com de la Menció Anàlisi i Intervenció Psicoeducativa.

La comunicació és un procés central en la construcció social i personal; un procés en el que es produeixen i negocien significats dins d'un context cultural constitutiu i constituït pels mateixos processos comunicatius. Actualment ens trobem en un context on conviuen persones amb múltiples tradicions culturals (context transcultural) i que pertanyen a categories socials múltiples (context interseccional). L'assignatura posa especial èmfasi en l'anàlisi dels actuals models de convivència i en les propostes de millora de la convivència i la inclusió social, així com la legitimació de la diversitat cultural, social i sexual.

Aquesta assignatura busca desenvolupar eines teòriques i metodològiques que ens permetin entendre el desenvolupament personal i identitari en aquest context complex i múltiple. Per aquest motiu es revisen les teories bàsiques sobre la producció de significat i les formes d'aproximar-nos al concepte de cultura. Es realitza una anàlisi del context cultural general, tenint en compte els processos de globalització, l'imperialisme cultural i la consolidació de la societat de consum. Es treballarà la constitució de camps culturals específics, com és el cas de les minories sexuals, minories ètniques o les comunitats virtuals. Finalment, es reflexionarà

sobre els efectes d'aquest context cultural en la constitució de la persona. El curs parteix d'una perspectiva crítica que identifica els condicionants que estructuraven les actuals formes de vida que explora processos comunicatius que permetin transformar l'actual hegemonia cultural.

Objectius Formatius

- Conèixer les principals corrents teòriques als àmbits de la psicologia cultural i la psicologia de la comunicació.
- Identificar els processos culturals i de comunicació en la constitució personal i social.
- Analitzar els actuals models de convivència i generar propostes encaminades cap a la inclusió social.
- Desenvolupar la reflexió crítica sobre els processos culturals i comunicatius contemporanis i la seva influència.

Competències

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Comunicar-se eficaçment, fent ús dels mitjans apropiats (orals, escrits o audiovisuals), tenint en compte la diversitat i tots aquells elements que puguin facilitar o dificultar la comunicació.
- Reconèixer la dimensió social de l'ésser humà, considerant els factors històrics i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica humana.
- Treballar en equip.
- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.
- Utilitzar les eines adequades per a comunicar-se.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
2. Analitzar diferents pràctiques de socialització.
3. Analitzar el fenomen de la comunicació social en el context contemporani.
4. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
5. Aplicar conceptes i identificar processos en l'anàlisi del comportament de la persona en relació amb la seva pertinença a categories socials i al seu context social.
6. Aplicar conceptes i identificar processos psicosocials en l'anàlisi dels elements que faciliten i obstaculitzen la comunicació social.
7. Comunicar de manera inclusiva, evitant un ús sexista o discriminatori del llenguatge.
8. Identificar conceptes i processos psicosocials que mostren la dimensió social i cultural del comportament.
9. Identificar les implicacions socials, econòmiques i/o mediambientals de les activitats acadèmicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
10. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.
11. Reconèixer diferents teories relacionades amb els processos de comunicació social.
12. Relacionar els diferents factors sociohistoricoculturals que fan possible el desenvolupament de l'ésser humà.
13. Treballar en equip.
14. Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.
15. Utilitzar les eines adequades per a comunicar-se.
16. Utilitzar les eines de les tecnologies de la informació i la comunicació per a comprendre'n la influència en els processos comunicatius actuals.

17. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.

Continguts

Continguts grup sencer

- Psicologia Cultural i de la Comunicació. Marcs conceptuals: teories clàssiques, modernes i postmodernes
- De la Psicologia Cognitiva a la Psicologia Cultural.
- De les diferències culturals a l'explicació cultural de la ment. Narrativa i identitat
- Enfocament històric-cultural dels fenòmens socials. Teoria de l'activitat.
- Diversitat cultural i desenvolupament minoritari.
- Signes i significats. Processos de comunicació i mètodes d'interpretació en les ciències socials.
- Ideologia, hegemonia, gènere i poder. Processos culturals i de la comunicació.
- TICs i comunicació. Noves tecnologies i nous espais de definició subjectiva i de relacions socials i de gènere.
- Processos culturals i de la comunicació al món global. Globalització i societat de consum.
- Postcolonialisme i pensament decolonial. Imperialisme cultural i minories. Desenvolupament del pensament crític i la perspectiva de gènere

Continguts del grup partit

Les pràctiques s'orienten a l'anàlisi de pràctiques socials i culturals a través de l'etnografia.

Metodologia

Seminari teòric (grup sencer) en el qual es desenvoluparan els elements teòrics de l'assignatura. Cada tema serà introduït en una classe magistral i desenvolupat a través de la participació en fòrums i debats virtuals promoguts pels estudiants a partir d'una presentació oral.

Seminaris pràctics en grups reduïts en els quals el procés de recerca es durà a terme utilitzant la metodologia de l'etnografia. A partir de les eines metodològiques en el camp de l'auto-etnografia, els estudiants hauran de registrar i analitzar diferents aspectes de la seva inserció cultural tenint en compte els processos de comunicació propis del seu entorn cultural. Tot això es farà a partir de l'estudi d'algunes característiques d'altres grups culturals. L'avaluació es basarà en l'assistència i la participació de classe, exercicis d'escriptura individuals obligatoris i la presentació opcional d'una assignació final, individual o de grup al final del semestre, en què reflexionarà sobre l'experiència basada en les eines teòriques de la psicologia cultural i comunicació.

El treball autònom consistirà en el material bibliogràfic i la realització de treballs d'avaluació.

La Facultat de Psicologia es constitueix com a centre pilot per a la implementació de l'Aprenentatge Basat en Reptes (ABR) durant el curs 2023-24. L'equip docent d'aquesta assignatura està treballant per introduir l'ABR si s'arriba a un acord amb una entitat col·laboradora. Això suposaria canvis a la metodologia però no en el sistema d'avaluació, mantenintse la tipologia d'evidències EV1, Ev2 i Ev3, amb contingut adaptat al repte que es treballi. Tampoc afectaria a la diferenciació entre sessions conceptuals (seminaris teòrics) i pràctica de la etnografia (seminaris pràctics). En qualsevol cas, les competències i l'opció metodològica que es pren requereixen d'una actitud participativa de l'estudiantat, que es concreta en l'assistència i participació activa a l'aula, la predisposició a canvis conceptuals, el treball de la lectura prèvia dels textos que es comparteixen a classe i el treball col·laboratiu amb els companys i companyes.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Seminaris en grup petit	12	0,48	2, 5, 6, 8, 12
Sessions grup sencer	24	0,96	2, 3, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 15, 16
Tipus: Supervisades			
Participació en fòrums virtuals	22	0,88	3, 11, 14, 15, 16
Tipus: Autònomes			
Lectura i anàlisi	22	0,88	2, 3, 5, 6, 8, 11, 12, 16
Preparació de presentacions orals	20	0,8	3, 11, 13, 14, 15, 16
Treballs d'avaluació	50	2	2, 3, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 15, 16

Avaluació

Les competències seran avaluades mitjançant les evidències: Ev1 aportacions individuals als fòrums de discussió (com a mínim 4 per tal de ser avaluat en aquesta evidència), Ev2 una presentació oral d'un dels temes de l'assignatura (obligatòria) Ev3 informes d'activitat en pràctiques etnogràfiques. Sense completar amb èxit cadascuna d'aquestes tres evidències, no es pot superar l'assignatura.

Ev1 Participació en fòrums virtuals (40%). Cada setmana hi ha una lectura necessària per poder seguir la propera classe. En total són 10 lectures. De forma individual, els estudiants hauran de fer, com a mínim, i en els terminis establerts, 4 aportacions als fòrums virtuals, discutint aspectes rellevants de la lectura corresponent. Només està permès fer una aportació per cadascun dels temes de l'assignatura i no es podrà fer l'aportació en referència al tema sobre el qual es faci la presentació oral. La nota d'aquesta activitat serà el resultat de la mitjana aritmètica de les 4 millors aportacions de cada estudiant.

Ev2 Presentació Oral (20%). Presentar de manera grupal i utilitzant alguna eina de presentació oral (power point, vídeo, jocs, drama, etc.) un dels 10 temes del conjunt dels continguts. Hi ha una presentació per tema, de manera que cada estudiant haurà de presentar aquesta evidència en data corresponent al tema a presentar.

Ev3 Informes de pràctiques (40%). Consten de tres parts:

Ev3a: Registre de l'activitat amb pes del 20% de la nota final. Aquesta evidència suposa lliurament obligatori de 5 exercicis d'escriptura al llarg del semestre

Ev3b: Participació amb pes del 8%. S'avalua de manera continuada.

Ev3c: Treball de síntesi final, amb pes del 12%. El lliurament es farà la setmana 17.

Per superar aquesta assignatura caldrà que l'estudiant evidencii haver aconseguit les competències avaluades. Haurà de tenir una nota igual o superior a 5 en cadascuna de les tres activitats d'avaluació: les 4 participacions al fòrum virtual, la presentació oral i la nota global de pràctiques- **En cas de no assolir aquests requisits la nota màxima que es pot obtenir és de 4.5 punts.**

Per considerar un estudiant com avaluable, haurà d'haver complert amb, com a mínim, el 40% de les activitats d'avaluació.

Tindrà dret a la recuperació aquell estudiant que, un cop presentat a les activitats d'avaluació amb al menys 2/3 del pes del total, hagi aconseguit una nota superior a 3,5 en el conjunt de les avaluacions de l'assignatura i tingui una evidència no superada. A la recuperació l'alumnat presentarà una nova evidència en substitució de la que hagi suspès previament. En el cas de les pràctiques només es podrà recuperar l'Ev3c, ja que la participació continuada a les activitats de pràctiques (Ev3a i Ev3b) no es pot substituir per cap prova puntual. La recuperació, si es supera, permet obtenir un 5 de nota final.

El sistema d'avaluació d'aquesta assignatura s'ha elaborat de manera subordinada als requisits que s'exposen a les Pautes d'avaluació de les titulacions de la Facultat de Psicologia, que es poden consultar en <https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.html>

No es preveu que l'alumnat de 2ª o posterior matrícula s'avalui mitjançant una única prova de síntesi no recuperable.

L'estudiant pot optar per l'Avaluació única, el que suposa una sessió estructurada de la manera següent:

TAULA D'ACTIVITATS D'AVALUACIÓ ÚNICA			
Nom i descripció de l'evidència	Pes	Durada en hores (de l'acte presencial)	Dat realització
Ev1. Prova presencial consistent en comentaris de 4 textos a triar entre 10, desenvolupant un tema de cada lectura sobre el que l'alumnat examinat aporta bibliografia addicional	40%	4 hores	Segon per avaluatiu
Ev 2. Presentació oral d'un dels 10 temes, utilitzant les lectures corresponents i les aportacions al fòrum dels Companys i companyes	20%		
EV3. Lliurament de 5 exercicis d'escriptura i d'una autoetnografia	40%		
s'aplicarà el mateix procés de recuperació de l'avaluació continuada.			

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Ev1 Participació en fòrums virtuals	40	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17
Ev2 Presentació Oral	20	0	0	3, 7, 11, 13, 14, 15, 16
Ev3 Informes de pràctiques	40	0	0	2, 3, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 15, 16

Bibliografia

1. Bibliografia de lectura obligada a les pràctiques

Barley, Nigel (1989). *El Antropólogo inocente: notas desde una choza de barro*. Barcelona: Anagrama.

Cerreruela, Emilio; Crespo, Isabel et al. (2001). *Hechos gitanos. Conversaciones con tres gitanos de Sant Roc*. Barcelona: UAB.

Lakoff, George i Johnson, Mark (1980/2017). *Metáforas de la vida cotidiana* (pp.39-90). Madrid: Cátedra.

Mendoza, Eduardo (1991). *Sin noticias de Gurb*. Barcelona: Seix Barral.

2. Bibliografia necessària per seguir les classes de teoria

Buraschi, Daniel & Aguilar-Idáñez, María-José (2017). Herramientas conceptuales para un antirracismo crítico-transformador. *Tabula Rasa* 26, 171-191 <https://doi.org/10.25058/20112742.193>

Esteban Guitart, Moisès (2010). *Geografías del desarrollo humano. Una aproximación a la psicología cultural*. Madrid: Editorial Aresta

Figuroa, Heidi (2017). *Imaginaris de sujeto en la era digital. Post (identidades) contemporáneas*. Quito: Ediciones CIESPAL.

Laluzza, José Luis (2012). *Modelos psicológicos para la explicación de la diversidad cultural. Cultura & Educación* 24(2), 149-162 <https://doi.org/10.1174/113564012804932119>

Mezzadra, Sandro y Neilson, Brett (2013). *La frontera como metodo o la multiplicación del trabajo*. Madrid: Traficantes de sueños.

Noguera, Albert (2011). La teoría del Estado y del poder en Antonio Gramsci. Claves para descifrar la dicotomía dominación-liberación. *Nómadas*, 29.

<http://www.redalyc.org/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=18118941013>

Sebastiani, Luca (2015). La Colonialidad del poder y del saber en las políticas públicas de la Unión Europea: reflexiones a partir de una investigación sobre "inmigración" e "integración". *Revista de antropología experimental*, 15: 535 - 552.

3. Bibliografia adicional per a les presentacions

Bruner, Jerome S. (1991).: *Actos de significado*. Alianza. Madrid. Capítulo I: El estudio apropiado del hombre.

Cole, M. (1999). *Psicología Cultural*. Madrid: Morata.

Lasén, Amparo (2014). Remediaciones móviles de subjetividades y sujeciones en relaciones de pareja. En Amparo Lasén y Elena Casado. *Mediaciones tecnológicas. Cuerpos, afectos y subjetividades*. (19 - 35). Madrid: CIS.

Gutierrez, Encarnación (2015). Espacios transculturales - (Des)encuentros afectivos. Una perspectiva descolonial sobre intimidad translocal, migración latinoamericana y trabajo doméstico en Alemania. *Clivajes. Revista de Ciencias Sociales* 4, 12 - 27.

Mager Hois, Elisabeth Albine (2010). Ideología y poder. *Multidisciplina* 5, 46 - 60.

Montenegro, Marisela; Ramírez, Álvaro; Planas, Francina y Álvarez, Catalina (2017). *Construint un mapa de la solidaritat a Catalunya: difractant les comprensions sobre la "crisi dels refugiats"*. Barcelona: Departament de Psicologia Social (UAB). <https://cartografiasolidaritat.cat/documents/>

Montenegro, Marisela; Ramírez, Álvaro; Planas, Francina y Álvarez, Catalina (2017). *Recomanacions i línies d'acció per lluitar contra els imaginaris de discriminació cap a persones immigrants i refugiades*. Barcelona: Departament de Psicologia Social (UAB). <https://cartografiasolidaritat.cat/documents/>

Poveda, D. (2001). La educación de las minorías étnicas desde el marco de las continuidades-discontinuidades familia-escuela. *Gazeta de Antropología*, 17, 17-31.

Verges, Núria (coord.) (2017). *Redes sociales en perspectiva de género: una guía para conocer y contrarrestar las violencias de género on-line*. Sevilla: Instituto Andaluz de Administración Pública.

Vich, Victor (2005). Las políticas culturales en debate: lo intercultural, lo subalterno y la dimensión universalista. En Victor Vich. *El Estado está de vuelta: desigualdad, diversidad y democracia*. (265 - 278) Lima: CLACSO.

Rogoff, Barbara (2003). *The Cultural Nature of Human Development*. Oxford NY: Oxford University Press.

Shweder, R. A. (1986). Anthropology's romantic rebellion against the enlightenment, or there's more to thinking than reason and evidence. In R. A. Shweder & R. A. Le Vine (Eds.). *Culture Theory. Essays on mind, self and emotion*. Cambridge. University Press.

4. Lectures del curs

Arriazu Muñoz, R. (2016). La publicidad de tabaco en Argentina (1935-2012): Un análisis semiótico de los valores sociales asociados a su consumo. *Revista Prisma Social*, 0(17), 268-293.

Baecker, D. (2017). Teorías sistémicas de la comunicación. *Revista Mad*, 37, 1-20.

Chacón, P., & Morales, X. (2014). Infancia y medios de comunicación: El uso del método semiótico cultural como acercamiento a la cultura visual infantil [Childhood and mass media: the use of the cultural semiotic method to get close to the child's visual culture]. *ENSAYOS. Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, 29(2), 1-17. <https://doi.org/10.18239/ensayos.v29i2.332>

Karczmarczyk, P. D. (2010). Las condiciones y la naturaleza del discurso crítico: El debate entre hermenéutica y teoría crítica. *Discusiones Filosóficas*, 11(16), 99-147.

Rizo García, M. (2020). La noción de "comunicación" en algunos manuales de teorías de la comunicación en español. *Exploraciones de un concepto polisémico y equívoco. Revista científica de información y comunicación*, 17, 191-225.

Programari

No cal programari específic per aquesta assignatura